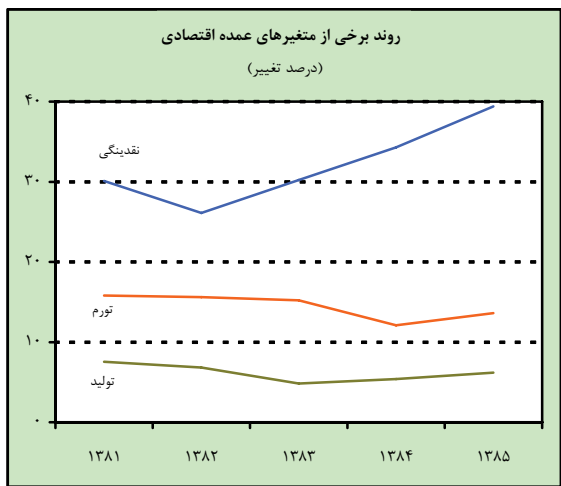

فصل چهاردهم

بانکداری و سیاست‌های پولی و اعتباری

۱۴-۱- اهداف مندرج در برنامه چهارم توسعه

سال ۱۳۸۵ دومین سال از اجرای چهارمین برنامه توسعه بعد از انقلاب اسلامی و اولین برنامه از مجموع چهار برنامه سند چشم‌انداز بیست‌ساله کشور است. مطابق بند (الف) ماده ۱۰ قانون برنامه چهارم توسعه، هرگونه سهمیه‌بندی تسهیلات بانکی (به تفکیک بخش‌های مختلف اقتصادی و منطقه‌ای) و اولویت‌های مربوط به بخش‌ها و مناطق با تصویب هیئت وزیران از طریق تشویق سیستم بانکی با استفاده از یارانه نقدی و وجوه اداره شده صورت می‌گیرد؛ ضمن آنکه طبق بند (ب) ماده مزبور، الزام بانک‌ها به پرداخت تسهیلات با نرخ کمتر در قالب عقود اسلامی در صورتی مجاز است که از طریق یارانه یا وجوه اداره شده توسط دولت تامین شود. مطابق بندهای مختلف ماده ۱۰ قانون برنامه چهارم، طی سال‌های برنامه چهارم، حداقل ۲۵ درصد از تسهیلات اعطایی کلیه بانک‌های کشور به بخش آب و کشاورزی اختصاص خواهد یافت و افزایش در مانده تسهیلات تکلیفی بانک‌ها به طور متوسط سالانه ۲۰ درصد نسبت به رقم مصوب سال ۱۳۸۳ کاهش می‌یابد. همچنین دولت مکلف است بدهی خود به بانک مرکزی و بانک‌ها را طی سال‌های برنامه چهارم با منظور کردن مبالغ بازپرداخت در بودجه‌های سنواتی کاهش دهد. براساس اهداف کمی برنامه چهارم توسعه، متوسط نرخ تورم و رشد نقدینگی طی سال‌های برنامه به ترتیب ۹/۹ و ۲۰ درصد در نظر گرفته شده است. براین مبنا نرخ تورم در سال دوم برنامه ۱۱/۵ درصد و رشد نقدینگی ۲۲/۰ درصد هدف‌گذاری شده است.

۱۴-۲- مهم‌ترین سیاست‌های پولی مصوب در سال ۱۳۸۵

براساس طرح منطقی کردن نرخ سود تسهیلات بانکی مصوب سال ۱۳۸۵ مجلس شورای اسلامی، دولت و بانک مرکزی مکلف شدند ساز و کار تجهیز و تخصیص منابع بانکی را چنان سامان دهند که سود مورد انتظار تسهیلات بانکی در عقود با بازدهی ثابت طی برنامه چهارم توسعه به طوری کاهش یابد که قبل از پایان برنامه، نرخ سود این‌گونه تسهیلات در تمامی بخش‌های اقتصادی یک رقمی گردد. بر همین اساس، نرخ‌های سود توسط شورای پول و اعتبار به

شرح ذیل تصویب شد:

- در عقود مبادله‌ای (اجاره به شرط تملیک، فروش اقساطی، معاملات سلف و جعاله) موضوع بند ۳ ماده ۲۰ قانون عملیات بانکی بدون ربا و خرید دین (موضوع آیین‌نامه موقت تنزیل اسناد و اوراق تجاری و مقررات اجرایی آن) نرخ سود تسهیلات اعطایی بانک‌های دولتی در سال ۱۳۸۵، ۱۴ درصد و برای بانک‌ها و موسسات اعتباری غیر دولتی در سال ۱۳۸۵، ۱۷ درصد تعیین می‌گردد.

- نرخ‌های سود علی‌الحساب سپرده‌های بانکی نزد بانک‌های دولتی در دامنه ۷ درصد (سپرده‌های کوتاه مدت) و ۱۶ درصد (سپرده‌های بلندمدت پنج‌ساله) قرار خواهد داشت.

براساس مصوبه مورخ ۱۳۸۵/۲/۱۷ هیئت وزیران، مقرر شد نرخ سود تسهیلات بخش کشاورزی حداقل به میزان ۲/۵ واحد درصد کمتر از نرخ سود مصوب شورای پول و اعتبار تعیین شود. با تعیین نرخ سود تسهیلات بخش کشاورزی به میزان ۱۱/۵ درصد، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به نیابت از دولت متعهد به تامین و پرداخت هزینه مابه‌التفاوت نرخ‌های مذکور به بانک‌های عامل شد.

براساس بند ۹ تبصره ۲ قانون بودجه سال ۱۳۸۵، افزایش سقف مانده تسهیلات تکلیفی بانکی در سال ۱۳۸۵، با رعایت سایر تکالیف مصرح در برنامه‌های توسعه تا سقف ۱۸۰۰ میلیارد ریال مجاز است. از این افزایش مانده تسهیلات، سهم بخش دولتی ۲۵ درصد و سهم بخش تعاونی و خصوصی ۷۵ درصد می‌باشد.

براساس آیین‌نامه اجرایی گسترش بنگاه‌های کوچک اقتصادی زودبازده و کارآفرین موضوع تصویب‌نامه شماره ۴۶۴۶۸/ت/۳۴۰۵۵-هـ مورخ ۱۳۸۴/۹/۵ هیئت وزیران، بانک‌های عامل مکلف شدند در سال ۱۳۸۵ تا سقف ۳۵ درصد از منابع اعتباری را به طرح‌های بنگاه‌های کوچک موضوع آیین‌نامه مزبور پرداخت نمایند. بر این اساس، سهمیه تعیین شده برای کل بانک‌های عامل اعم از تجاری و تخصصی برای سال ۱۳۸۵ معادل ۱۸۰ هزار میلیارد ریال بود.

براساس مصوبه مجلس شورای اسلامی در اجرای بند (ح) ماده ۱۰ قانون برنامه چهارم توسعه، به بانک مرکزی اجازه داده شد از محل اوراق مشارکت قابل انتشار در سال ۱۳۸۵ و به منظور کنترل نقدینگی به میزان ۲۰ هزار میلیارد ریال اوراق مشارکت منتشر کند. همچنین در نیمه دوم سال ۱۳۸۵ مجدداً مجوز انتشار ۱۰ هزار میلیارد ریال اوراق مشارکت بانک مرکزی به منظور جایگزینی اوراقی که در چهار ماه آخر سال سررسید می‌شوند، صادر گردید. نرخ سود علی‌الحساب این اوراق ۱۵/۵ درصد بود.

براساس بند ۷ تبصره ۲ قانون بودجه سال ۱۳۸۵ و در اجرای بندهای (د) و (ه) ماده ۱ قانون برنامه چهارم توسعه، به دولت اجازه داده شد حداکثر تا مبلغ ۸ میلیارد دلار از موجودی حساب ذخیره ارزی را پس از وضع تعهدات قانونی مربوط، مشروط به آنکه از ۵۰ درصد موجودی تجاوز ننماید برای سرمایه‌گذاری به صادرات و تامین بخشی از اعتبار مورد نیاز بخش غیر دولتی که توجیه فنی و اقتصادی آنها به تایید وزارتخانه‌های تخصصی ذی‌ربط رسیده است، از طریق شبکه بانکی داخلی و بانک‌های ایرانی خارج از کشور به صورت تسهیلات ارزی بابت تامین هزینه‌های ارزی با تضمین کافی اختصاص دهد.

شورای پول و اعتبار با پیشنهاد بانک مرکزی مبنی بر افزایش حداقل سرمایه لازم برای تاسیس بانک غیر دولتی و موسسه اعتباری غیر بانکی به ترتیب به ۳۵۰۰ میلیارد ریال و ۱۵۰۰ میلیارد ریال موافقت نمود.

براساس مصوبه هیئت وزیران و به استناد بند (ه) ماده ۱۰ قانون پولی و بانکی کشور، سرمایه بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران از مبلغ ۲۵۰۰ میلیارد ریال به مبلغ ۳۸۰۰ میلیارد ریال افزایش یافت.

۱۴-۳- عملکرد سیستم بانکی^(۱)

در سال ۱۳۸۵، دارایی‌ها و بدهی‌های سیستم بانکی با رشدی معادل ۳۰/۶ درصد به ۳۰۸۲۲۰۹/۲ میلیارد ریال رسید. بدهی بخش غیر دولتی با رشدی معادل ۴۱/۷ درصد، یکی از مهم‌ترین عوامل افزایش دارایی‌ها بوده است. در سمت بدهی‌های سیستم بانکی نیز نقدینگی با ۳۹/۴ درصد رشد یکی از مهم‌ترین عوامل افزایش بدهی‌ها بوده است.

اقلام عمده دارایی‌ها و بدهی‌های سیستم بانکی

(میلیارد ریال)

درصد تغییر	مانده در پایان سال				
	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳		
				دارایی‌ها	
	۳۰/۶	۳۲/۰	۳۰۸۲۲۰۹/۲	۲۳۵۹۳۹۶/۴	۱۷۸۷۳۰۰/۵
					دارایی‌های خارجی
	۲۰/۶	۳۰/۰	۹۲۸۵۵۲/۵	۷۷۰۱۷۰/۴	۵۹۲۶۴۶/۹
					بانک مرکزی
	۳۱/۷	۴۲/۹	۵۶۳۸۶۹/۵	۴۲۸۱۷۲/۱	۲۹۹۶۷۷/۹
					بانک‌های دولتی(۱)
	۸/۰	۱۱/۹	۳۴۹۷۴۸/۱	۳۲۳۹۲۴/۸	۲۸۹۳۶۵/۲
					بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی(۲)
	-۱۷/۴	۴۰/۱۵	۱۴۹۳۴/۹	۱۸۰۷۳/۵	۳۶۰۳/۸
					بدهی بخش دولتی
	۸/۷	-۰/۱	۲۵۶۲۱۹/۸	۲۳۵۶۰۷/۷	۲۳۵۹۴۰/۹
					بدهی بخش غیر دولتی
	۴۱/۷	۳۸/۳	۱۲۲۶۲۰۱/۰	۸۶۵۳۱۵/۴	۶۲۵۷۱۴/۹
					سایر
	۳۷/۵	۴۶/۶	۶۷۱۲۳۵/۹	۴۸۸۳۰۲/۹	۳۳۲۹۹۷/۸
					بدهی‌ها
	۳۰/۶	۳۲/۰	۳۰۸۲۲۰۹/۲	۲۳۵۹۳۹۶/۴	۱۷۸۷۳۰۰/۵
					نقدینگی
	۳۹/۴	۳۴/۳	۱۲۸۴۱۹۹/۴	۹۲۱۰۱۹/۴	۶۸۵۸۶۷/۲
					سپرده‌ها و وجوه بخش دولتی
	۳۱/۶	۷۱/۵	۲۲۰۶۲۱/۴	۱۶۷۶۶۷/۴	۹۷۷۷۳/۴
					بدهی‌های ارزی
	۶/۸	۲۲/۲	۵۰۳۵۲۱/۷	۴۷۱۴۳۵/۸	۳۸۵۹۱۹/۷
					بانک مرکزی
	۱۲/۹	۴۶/۶	۱۹۲۶۷۴/۱	۱۷۰۶۰۵/۱	۱۱۶۳۹۸/۵
					بانک‌های دولتی
	۳/۹	۷/۰	۲۹۵۳۷۴/۷	۲۸۴۳۹۰/۱	۲۶۵۸۸۲/۹
					بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی(۲)
	-۵/۹	۳۵/۱۹	۱۵۴۷۲/۹	۱۶۴۴۰/۶	۳۶۳۸/۳
					سایر(۳)
	۳۴/۴	۲۹/۴	۱۰۷۳۸۶۶/۷	۷۹۹۲۷۳/۸	۶۱۷۷۴۰/۲

۱- از شهریور ۱۳۸۴ شامل پست بانک می‌باشد.

۲- شامل بانک‌های غیر دولتی کارآفرین، سامان، اقتصاد نوین، پارسیان، پاسارگاد (از بهمن ۱۳۸۴)، بانک سرمایه (از شهریور ۱۳۸۵) و موسسه اعتباری غیر بانکی توسعه می‌باشد.

۳- شامل حساب سرمایه سیستم بانکی، پیش‌پرداخت اعتبارات اسنادی بخش دولتی و ودیعه ثبت سفارش کالاهای بخش غیر دولتی می‌باشد.

۱۴-۳-۱- سیستم بانکی و بخش خارجی

در سال ۱۳۸۵، خالص دارایی‌های خارجی سیستم بانکی با رشدی معادل ۴۲/۳ درصد (۱۲۶۲۹۶/۲ میلیارد ریال) به ۴۲۵۰۳۰/۸ میلیارد ریال رسید. این میزان تغییر به علت افزایش در خالص دارایی‌های خارجی بانک مرکزی به میزان ۱۱۳۶۲۸/۴ میلیارد ریال و افزایش در خالص دارایی‌های خارجی بانک‌ها و موسسات اعتباری غیر بانکی به میزان ۱۲۶۶۷/۸ میلیارد ریال بود. مهم‌ترین عامل رشد خالص دارایی‌های خارجی بانک مرکزی، افزایش در دارایی‌های خارجی بانک مرکزی در نتیجه خرید ارز دولت به منظور تامین منابع ریالی بودجه کل کشور، برداشت‌های مکرر از حساب ذخیره ارزی و عدم فروش کامل ارز خریداری شده توسط بانک مرکزی در بازار بود.

۱- شامل بانک مرکزی، بانک‌های تجاری و تخصصی دولتی، بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی می‌باشد.

۱۴-۳-۲- سیستم بانکی و بخش دولتی

تغییر در خالص مانده بدهی		بخش دولتی به سیستم بانکی	(میلیارد ریال)
۱۳۸۵	۱۳۸۴		
بخش دولتی			
-۳۲۳۴۱/۹	-۷۰۲۲۷/۲	بانک مرکزی (۱)	
-۲۷۰۸۶/۰	-۵۷۳۴۲/۶	بانک‌های تجاری و تخصصی	
-۹۶۱۵/۵	-۱۶۱۲۶/۸	بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی	
۴۳۵۹/۶	۳۲۴۲/۲		
دولت			
-۲۷۶۷۸/۷	-۷۸۵۴۳/۸	بانک مرکزی (۲)	
-۳۱۶۶۵/۵	-۵۴۵۸۹/۱	بانک‌های تجاری و تخصصی	
-۳۷۲/۸	-۲۷۱۹۶/۹	بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی (۳)	
۴۳۵۹/۶	۳۲۴۲/۲		
شرکت‌ها و موسسات دولتی			
-۴۶۶۳/۲	۸۳۱۶/۶	بانک مرکزی	
۴۵۷۹/۵	-۲۷۵۳/۵	بانک‌های تجاری و تخصصی (۴)	
-۹۲۴۲/۷	۱۱۰۷۰/۱	بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی	
۰/۰	۰/۰		

- ۱- برای خالص کردن، پیش‌پرداخت اعتبارات اسنادی بخش دولتی از بدهی بخش دولتی کسر نگردیده است.
 ۲- شامل کسری حساب ذخیره تعهدات ارزی می‌باشد.
 ۳- صرفاً شامل موجودی اوراق مشارکت بخش دولتی می‌باشد.
 ۴- شامل بدهی بابت ماهه‌التفاوت نرخ ارز می‌باشد.

در سال ۱۳۸۵، خالص بدهی بخش دولتی به سیستم بانکی

با ۳۲۳۴۱/۹ میلیارد ریال کاهش به ۳۵۵۹۸/۴ میلیارد ریال رسید. طی دوره مورد بررسی، بدهی بخش دولتی به بانک مرکزی ۶/۷ درصد افزایش یافت. این افزایش ناشی از ۲/۸ درصد افزایش در بدهی دولت و ۲۴/۵ درصد افزایش در بدهی شرکت‌ها و موسسات دولتی بود.

از کل بدهی دولت به بانک مرکزی ۳۴/۷ درصد، معادل

۳۶۱۳۰/۹ میلیارد ریال، مربوط به کسری حساب ذخیره تعهدات ارزی می‌باشد که در مقایسه با سال قبل با افزایشی معادل ۱۰/۶ میلیارد ریال روبه‌رو شد. سپرده‌های بخش دولتی نزد بانک مرکزی طی این دوره ۳۰/۸ درصد افزایش یافت که ناشی از ۳۳/۴ درصد رشد در سپرده‌های دولت و ۷/۱ درصد رشد در سپرده‌های شرکت‌ها و موسسات دولتی بود.

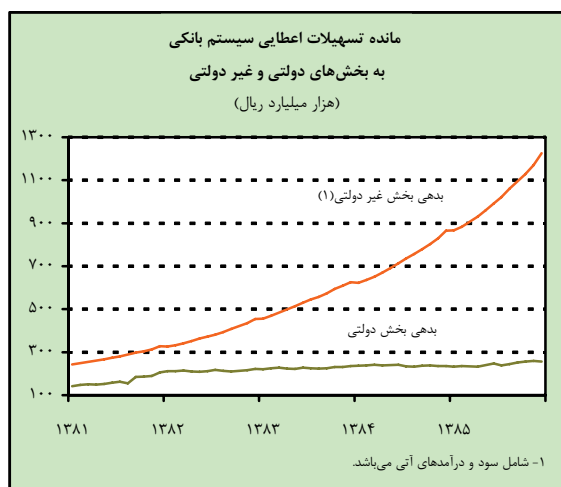
تسهیلات تکلیفی بانک‌ها براساس آیین‌نامه اجرایی تبصره ۲ قانون بودجه سال ۱۳۸۵ (۱)

تغییر در مانده		بخش	موضوع فعالیت
مصوب (۲)	سقف بودجه		
۲۲۴	۲۳۰		تسهیلات با اهداف اجتماعی و فرهنگی
۸۴	۹۰	دولتی	رفع حواجی بازنشستگان
۱۴۰	۱۴۰	غیر دولتی	قرض الحسنه زندانیان معسر
۴۰۹	۱۱۴۰		تسهیلات با اهداف اشتغال‌زایی
۵۰	۲۸۰	غیر دولتی	اعتبار ملی
۹۲	۲۳۷/۵	غیر دولتی	مددجویان کمیته امداد
۶۶	۸۹/۵	غیر دولتی	اشتغال فرزندان شاهد و جانبازان و آزادگان
۲۰۱	۵۳۳	غیر دولتی	لوله‌کشی گاز و فاضلاب داخل منازل
۰	۰		تسهیلات با اهداف ارائه خدمات تنظیم بازار
۱۴۹	۴۳۰		تسهیلات با اهداف تولیدی و زیربنایی
۱۰۰	۳۶۰	دولتی	طرح‌های زیربنایی دولتی
۴۹	۷۰	غیر دولتی	طرح‌های تولیدی و خدماتی و زیربنایی حائز اولویت و ارتقای کیفیت
۷۸۲	۱۸۰۰		جمع
۱۸۴	۴۵۰		دولتی
۵۹۸	۱۳۵۰		غیر دولتی

- ۱- لازم به توضیح است در این جدول تنها موارد مربوط به تغییر در مانده ارائه شده و تسهیلات پرداخت شده به میزان وصولی ارائه نگردیده است.
 ۲- ارقام عملکرد برابر ارقام مصوب می‌باشد.

در سال مورد بررسی، بدهی دولت به بانک‌ها و موسسات اعتباری غیر بانکی با ۶۲/۶ درصد افزایش (۲۱۶۳۴/۹ میلیارد ریال) به ۵۶۱۷۴/۵ میلیارد ریال رسید. این افزایش عمدتاً مربوط به افزایش حساب‌های مطالبات از دولت (مبالغ اصل و فرع تسهیلات تبصره‌ای اعطایی بانک‌ها که به تعهد دولت بوده و سررسید شده اما وصول نگردیده است) به میزان ۱۲۰۰۸/۰ میلیارد ریال و افزایش اوراق مشارکت بخش دولتی نزد بانک‌ها و موسسات اعتباری غیر بانکی به میزان ۹۶۲۶/۸ میلیارد ریال بوده است.

۱۴-۴- بانک‌ها و بخش غیر دولتی

بررسی عملکرد اعتباری بانک‌ها و موسسات اعتباری در

سال ۱۳۸۵ نشان‌دهنده افزایش تسهیلات اعطایی^(۱) بانک‌ها به بخش غیر دولتی بدون احتساب سود و درآمد سال‌های آتی به میزان ۳/۳۲۱۵۲۰/۳ میلیارد ریال (۴۳/۲ درصد) می‌باشد. در این سال سهم تسهیلات اعطایی بانک‌ها به بخش غیر دولتی معادل ۹۰/۴ درصد از کل تسهیلات اعطایی آنها بود که نشان‌دهنده سهم قابل ملاحظه این بخش می‌باشد^(۲). بخشی از این تسهیلات در قالب آیین‌نامه اجرایی گسترش بنگاه‌های کوچک اقتصادی زودبازده و کارآفرین (به میزان مصوب ۱۸۰ هزار میلیارد ریال) و تسهیلات تکلیفی اعطا شده است.

براساس آیین‌نامه اجرایی تبصره ۲، میزان مصوب تغییر در مانده تسهیلات تکلیفی بانک‌ها به بخش غیر دولتی ۵۹۸ میلیارد ریال و عملکرد آن در این سال برابر میزان مصوب بود.

در سال مورد بررسی، مانده تسهیلات اعطایی بانک‌های تجاری و تخصصی دولتی به بخش غیر دولتی بدون احتساب سود و

درآمد سال‌های آتی به ترتیب ۳۹/۹ و ۳۶/۱ درصد افزایش یافت. در این سال مانده تسهیلات اعطایی بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی با رشد قابل توجه ۷۷/۴ درصد به ۱۴۳۰۴۸/۲ میلیارد ریال رسید. بر این اساس، سهم بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی از کل تسهیلات اعطایی بانک‌ها به بخش غیر دولتی با رشد قابل ملاحظه‌ای از ۱۰/۸ درصد در پایان سال ۱۳۸۴ به ۱۳/۴ درصد در پایان سال ۱۳۸۵ افزایش یافت.

در سال مورد بررسی، مانده مطالبات سررسید گذشته و معوق بانک‌ها و موسسات اعتباری از بخش غیر دولتی بازگانی داخلی

۷۵/۷ درصد نسبت به پایان سال قبل افزایش یافت و به ۹۸۰۵/۹ میلیارد ریال رسید. سهم بانک‌های تجاری دولتی در خالص مانده مطالبات مذکور ۶۴ درصد بود و ۱۵ درصد (۱۴۶۶/۳ میلیارد ریال) آن به بانک صادرات تعلق داشت. از میان بانک‌های تخصصی نیز بانک توسعه صادرات ۹/۹ میلیارد ریال مطالبات سررسید گذشته و معوق از بخش غیر دولتی بازگانی داخلی را دارا بود. مانده خالص مطالبات سررسید گذشته و معوق بانک‌ها و موسسات اعتباری غیر دولتی از بخش بازگانی داخلی معادل ۳۵۲۱/۶ میلیارد ریال بود که نسبت به رقم مشابه سال قبل بیش از ۶/۵ برابر شده است. از میان این موسسات، بانک پارسیان به تنهایی ۵۷ درصد (۲۰۰۸ میلیارد ریال) از مطالبات مذکور را به خود اختصاص داد.

مانده تسهیلات اعطایی بانک‌ها و موسسات اعتباری غیر بانکی به بخش غیر دولتی (۱)

(میلیارد ریال)

سهم (درصد)			درصد تغییر		مانده در پایان سال			
۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	
۶۵/۸	۶۷/۳	۷۱/۸	۳۹/۹	۳۰/۲	۷۰۱۵۷۴/۱	۵۰۱۳۶۶/۳	۳۸۵۰۶۹/۰	بانک‌های تجاری
۲۰/۸	۲۱/۹	۲۱/۳	۳۶/۱	۴۲/۶	۲۲۱۹۲۶/۲	۱۶۳۰۳۹/۵	۱۱۴۲۹۸/۶	بانک‌های تخصصی و بانک‌های غیر دولتی
۱۳/۴	۱۰/۸	۶/۹	۷۷/۴	۱۱۹/۲	۱۴۳۰۴۸/۲	۸۰۶۲۲/۴	۳۶۷۸۲/۸	موسسات اعتباری غیر بانکی
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۴۳/۲	۳۹/۰	۱۰۶۶۵۴۸/۵	۷۴۵۰۲۸/۲	۵۳۶۱۵۰/۴	کل بانک‌ها

۱- بدون سود و درآمد سال‌های آتی می‌باشد.

۱- شامل مطالبات سررسید گذشته و معوق نیز می‌شود.

۲- تسهیلات اعطایی به بخش‌های دولتی و غیر دولتی بدون سود و درآمد سال‌های آتی می‌باشد.

طی سال‌های برنامه چهارم توسعه، براساس بندهای (الف) و (ج) ماده ۱۰ قانون برنامه چهارم توسعه، هرگونه سهمیه‌بندی تسهیلات بانکی به‌جز اعطای حداقل ۲۵ درصد از تسهیلات بانکی به بخش آب و کشاورزی لغو شد. تسهیلات اعطایی بانک‌ها به بخش غیر دولتی در سال ۱۳۸۵ به گونه‌ای توزیع شد که ترتیب سهم‌ها از بالاترین سهم عبارت بود از: بازرگانی داخلی، خدمات و متفرقه، ساختمان و مسکن، صنعت و معدن، کشاورزی و صادرات.

سهم بخش‌های اقتصادی از افزایش در مانده تسهیلات اعطایی بانک‌ها و موسسات اعتباری غیر بانکی به بخش غیر دولتی (۱)

(درصد)

۱۳۸۵		۱۳۸۴			
شبکه بانکی	بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی	بانک‌های دولتی	شبکه بانکی	بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی	بانک‌های دولتی
۱۵/۹	۰/۰	۱۹/۱	۱۴/۳	۰/۰	۱۸/۰
۲۱/۰	۱۵/۱	۲۲/۱	۲۷/۰	۳۲/۶	۲۵/۵
۲۳/۴	۲۱/۸	۲۳/۷	۲۳/۱	۲۳/۶	۲۲/۹
۰/۵	-۰/۶	۰/۷	۱/۴	-۰/۱	۱/۸
۳۹/۲	۶۳/۷	۳۴/۴	۳۴/۲	۴۳/۹	۳۱/۸
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰
					جمع

۱- بدون سود و درآمد سال‌های آتی بوده و شامل افزایش در مانده تسهیلات قرض‌الحسنه اعطایی به بخش غیر دولتی می‌باشد.

نسبت مطالبات سررسید گذشته و معوق بانک‌ها و موسسات اعتباری غیر بانکی به کل تسهیلات اعطایی (بخش غیر دولتی) (۱)

سال			
۱۳۸۵	▲ ۱۳۸۴	▲ ۱۳۸۳	
۱۴/۳	۱۳/۶	۸/۹	بانک‌های تجاری
۱۲/۷	۱۲/۸	۸/۶	بانک‌های تخصصی
۱۲/۰	۵/۳	۵/۳	بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی
۱۳/۷	۱۲/۵	۸/۶	شبکه بانکی

۱- براساس آخرین طبقه‌بندی به عمل آمده، تهیه شده است.

در سال مورد بررسی، مانده مطالبات سررسید گذشته و

معوق بانک‌ها و موسسات اعتباری غیر بانکی از بخش غیر دولتی

نسبت به سال قبل ۵۴/۹ درصد افزایش یافت که در مقایسه با رشد

سال قبل کاهش نشان می‌دهد. این متغیر در بانک‌های تجاری ۴۷/۷

درصد، در بانک‌های تخصصی ۳۴/۲ درصد و در بانک‌های غیر دولتی و

موسسات اعتباری غیر بانکی ۲۶۵/۱ درصد افزایش داشته است. سهم

مطالبات سررسید گذشته و معوق بخش غیر دولتی در کل مطالبات

بانک‌ها از این بخش نیز ۱۳/۷ درصد می‌باشد که نسبت به سال قبل افزایش نشان می‌دهد.

بررسی ترکیب مانده تسهیلات اعطایی بانک‌ها و موسسات اعتباری غیر بانکی در قالب عقود اسلامی در سال ۱۳۸۵ نشان

می‌دهد که بخش عمده این تسهیلات به میزان ۴۸/۲ درصد در قالب فروش اقساطی اعطا شده است.

ترکیب مانده تسهیلات اعطایی بانک‌ها و موسسات اعتباری غیر بانکی به بخش غیر دولتی به تفکیک عقود (۱)

(درصد)

شبکه بانکی		بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی		بانک‌های تخصصی		بانک‌های تجاری		
۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۴	
۴۸/۲	۴۹/۹	۲۱/۲	۴۲/۶	۶۵/۸	۶۳/۲	۴۷/۵	۴۶/۴	فروش اقساطی
۷/۷	۶/۹	۱۷/۵	۱۲/۳	۰/۹	۲/۷	۸/۱	۷/۴	مضاربه
۱۵/۰	۱۱/۲	۳۰/۱	۶/۸	۱۳/۱	۱۲/۸	۱۲/۳	۱۱/۵	مشارکت مدنی
۳/۵	۴/۴	۰/۴	-۰/۳	۲/۲	۲/۶	۴/۶	۵/۹	قرض‌الحسنه
۳/۰	۳/۷	۱۴/۰	۲۰/۴	۱/۴	۱/۹	۱/۱	۱/۱	اجاره به شرط تملیک
۴/۸	۵/۲	۰/۲	۱/۲	۲/۵	۳/۲	۶/۸	۶/۷	معاملات سلف
۱/۸	۲/۵	۱/۶	۱/۷	۲/۲	۳/۲	۱/۷	۲/۳	مشارکت حقوقی
۱/۰	۱/۰	۱/۱	-۰/۴	۰/۱	-۰/۱	۱/۳	۱/۴	سرمایه‌گذاری مستقیم
۵/۱	۶/۳	۶/۶	۱۰/۳	۱/۳	۱/۵	۶/۱	۷/۳	جعاله
۹/۹	۸/۹	۷/۳	۴/۰	۱۰/۵	۸/۸	۱۰/۵	۱۰/۰	سایر (۲)
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	جمع

۲- شامل آمار خرید دین، مطالبات سررسید گذشته و معوق و اموال موضوع معاملات می‌باشد.

۱- شامل سود و درآمد سال‌های آتی می‌باشد.

۱۴-۵- نقدینگی

در سال ۱۳۸۵، نقدینگی از رشدی معادل ۳۹/۴ درصد برخوردار شد که در دوران پس از انقلاب اسلامی بی‌سابقه بوده و ۱۷/۴ واحد درصد فراتر از هدف برنامه چهارم (۲۲ درصد) قرار داشت و در مقایسه با رشد نقدینگی در سال گذشته (۳۴/۳ درصد)، افزایش نشان داد. شایان ذکر است در برنامه چهارم توسعه برای آنکه هدف رشد متوسط نرخ تورم در سطح ۹/۹ درصد تحقق یابد، رشد نقدینگی در سطح متوسط ۲۰ درصد در سال‌های برنامه و ۲۲ درصد برای سال ۱۳۸۵ هدف‌گذاری شده بود، لیکن عملکرد رشد نقدینگی در سال ۱۳۸۵ انحراف شدیدی از رقم هدف‌گذاری شده داشت؛ ضمن آنکه در سال ۱۳۸۴ نیز رشد ۳۴/۳ درصدی نقدینگی انحراف شدیدی از رشد ۲۴ درصدی هدف‌گذاری شده توسط برنامه چهارم برای سال مذکور داشت. در این سال پایه پولی عمدتاً در اثر افزایش خالص دارایی‌های خارجی بانک مرکزی ۲۶/۹ درصد رشد داشت که نسبت به رشد سال گذشته (۴۵/۹ درصد) کاهش نشان می‌دهد. ضریب فزاینده نقدینگی نیز با افزایش ۹/۸ درصدی نسبت به سال قبل به ۴/۵۸۷ رسید.

نقدینگی برحسب عوامل تعیین‌کننده آن

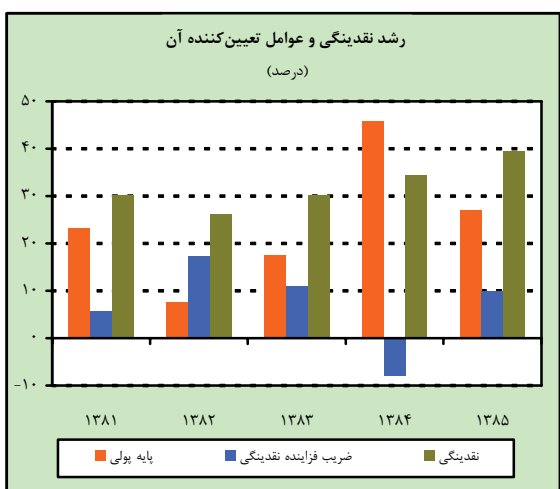
درصد تغییر	مانده در پایان سال		
	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳
پایه پولی (میلیارد ریال)	۲۶/۹	۴۵/۹	۱۵۱۲۰۰/۰
ضریب فزاینده نقدینگی	۹/۸	-۷/۹	۴/۵۳۶
نقدینگی (میلیارد ریال)	۳۹/۴	۳۴/۳	۶۸۵۸۶۷/۲

سهم عوامل موثر در رشد نقدینگی (درصد)		
۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳
۳۴/۹	۳۰/۵	۲۸/۱
-۳/۳	-۱۰/۶	۰/۱
-۳/۰	-۱۱/۵	-۱/۳
-۰/۳	۰/۹	۱/۴
۱۳/۷	۱۳/۴	۲۷/۴
-۵/۹	۱/۰	-۲۵/۴
۳۹/۴	۳۴/۳	۳۰/۲

۱- بدون سود و درآمد سال‌های آتی می‌باشد.

بررسی عوامل موثر بر رشد نقدینگی در سال ۱۳۸۵ نشان دهنده سهم بالای مطالبات از بخش غیر دولتی (۳۴/۹ واحد درصد) در رشد نقدینگی است. خالص دارایی‌های خارجی سیستم بانکی طی این دوره اثر مثبتی معادل ۱۳/۷ واحد درصد در رشد نقدینگی داشت. در بین عوامل تشکیل دهنده خالص دارایی‌های داخلی نیز خالص مطالبات از بخش دولتی و خالص سایر به ترتیب سهم کاهنده‌ای برابر ۳/۳ و ۵/۹ واحد درصد در رشد نقدینگی داشت.

۱۴-۵-۱- پایه پولی

در سال ۱۳۸۵، پایه پولی با رشدی معادل ۲۶/۹ درصد به ۲۷۹۹۷۵/۱ میلیارد ریال رسید. مهم‌ترین عامل افزایش پایه پولی در سال مذکور، خالص دارایی‌های خارجی بانک مرکزی با سهمی معادل ۵۱/۵ واحد درصد بود. علت افزایش خالص دارایی‌های خارجی بانک مرکزی، افزایش دارایی‌های خارجی بانک مرکزی به دلیل خرید ارز از دولت برای تامین منابع ریالی بودجه و برداشت‌های مکرر از حساب ذخیره ارزی (براساس چهار متمع بودجه سال ۱۳۸۵، مجموعاً ۳ بار از حساب ذخیره ارزی برداشت شد) و عدم فروش کامل آن در بازار بود.

از طرف دیگر کاهش خالص مطالبات بانک مرکزی از بخش دولتی سهم منفی به میزان ۱۲/۳ واحد درصد در کاهش پایه پولی داشت.

سهام عوامل موثر در رشد پایه پولی (درصد)		
۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳
۵۱/۵	۴۹/۱	۵۰/۷
-۱۲/۳	-۳۷/۹	-۹/۳
۸/۶	۹/۵	-۱/۶
-۲۰/۹	۲۵/۲	-۲۲/۳
۲۶/۹	۴۵/۹	۱۷/۵

خالص سایر اقلام با سهم منفی ۲۰/۹ درصد، بیشترین سهم را در کاهش پایه پولی داشت. طی این دوره، مطالبات بانک مرکزی از بانکها سهمی فزاینده معادل ۸/۶ واحد درصد در رشد پایه پولی داشت. برآیند عوامل فوق باعث رشد ۲۶/۹ درصدی پایه پولی شد.

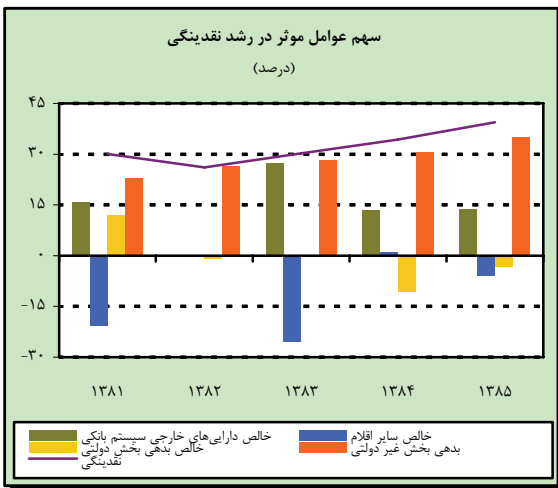
منابع پایه پولی و اجزای آن

(میلیارد ریال)

درصد تغییر	مانده در پایان سال		
	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳
۲۶/۹	۴۵/۹	۲۷۹۹۷۵/۱	۲۲۰۵۴۱/۴
۴۴/۱	۴۰/۵	۳۷۱۱۹۵/۴	۲۵۷۵۶۷/۰
-۳۱۳/۱	-۸۶/۹	-۱۸۴۳۳/۹	۸۶۵۲/۱
۵۲/۸	۶۷/۱	۵۴۸۸۷/۳	۳۵۹۱۶/۲
-۵۶/۵	۳۱/۸	-۱۲۷۶۷۳/۷	-۸۱۵۹۳/۹
-۱۰۰/۳	-۴۶/۸	-۲۱۵۶۵/۵	-۱۰۷۶۹/۱

۱- اوراق مشارکت بانک مرکزی یکی از اقلام بدهی بانک مرکزی است و به عنوان یک جزء کاهنده خالص سایر اقلام و در نتیجه پایه پولی دارای علامت منفی است.

۱۴-۵-۲- ضریب فزاینده نقدینگی

در سال مورد بررسی، ضریب فزاینده نقدینگی با افزایش معادل ۹/۸ درصد به ۴/۵۸۷ رسید. افزایش مذکور در این سال عمدتاً ناشی از کاهش نسبت ذخایر اضافی بانکها به کل سپرده‌ها به میزان ۴۱/۷ درصد بود. علت کاهش ذخایر اضافی بانکها، کاهش سپرده دیداری بانکها نزد بانک مرکزی بوده است. کاهش نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به کل سپرده‌ها به میزان ۱۳/۸ درصد موجب افزایش ضریب فزاینده شد. کاهش این نسبت عمدتاً به دلیل ترجیح مردم به استفاده از چک‌های بانکی و روی آوردن به بانکداری الکترونیک بوده است.

عوامل موثر بر ضریب فزاینده نقدینگی

(درصد)

سهم هر یک از اجزا در تغییرات ضریب در سال ۱۳۸۵	پایان سال		
	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳
۰/۱۱۳	۰/۰۵۰	۰/۰۵۸	۰/۰۷۰
-۰/۰۷۴	۰/۱۵۱	۰/۱۴۷	۰/۱۴۸
۰/۳۷۲	۰/۰۲۸	۰/۰۴۸	۰/۰۱۸
۰/۴۱۱	۴/۵۸۷	۴/۱۷۶	۴/۵۳۶

۱۴-۶- ترکیب نقدینگی

ترکیب نقدینگی در سال ۱۳۸۵ حاکی از کاهش سهم پول از ۳۴/۵ درصد در پایان سال ۱۳۸۴ به ۳۲/۳ درصد در پایان سال ۱۳۸۵ می‌باشد. در مقابل سهم شبه پول با افزایش نسبت به سال قبل به ۶۷/۷ درصد رسید.

(میلیارد ریال)

نقدینگی بر حسب پول و شبه پول

سهام (درصد)		درصد تغییر		مانده در پایان سال		
۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳
۳۲/۳	۳۴/۵	۳۰/۴	۲۵/۸	۴۱۴۵۴۴/۹	۳۱۷۹۱۹/۴	۲۵۲۸۱۵/۱
۴/۸	۵/۵	۲۱/۳	۱۳/۲	۶۱۴۵۱/۶	۵۰۶۷۵/۶	۴۴۷۷۲/۰
۲۷/۵	۲۹/۰	۳۲/۱	۲۸/۵	۳۵۳۰۹۳/۳	۲۶۷۲۴۳/۸	۲۰۸۰۴۳/۱
۶۷/۷	۶۵/۵	۴۴/۲	۳۹/۳	۸۶۹۶۵۴/۵	۶۰۳۱۰۰/۰	۴۳۳۰۵۲/۱
۱۰/۴	۱۰/۱	۴۳/۲	۳۳/۶	۱۳۳۵۲۲/۴	۹۳۲۲۰/۱	۶۹۸۰۶/۲
۵۵/۱	۵۳/۲	۴۴/۴	۴۰/۳	۷۰۷۱۰۰/۵	۴۸۹۶۹۳/۲	۳۴۹۱۴۹/۳
۲/۲	۲/۲	۴۳/۹	۴۳/۱	۲۹۰۳۱/۶	۲۰۱۷۶/۷	۱۴۰۹۶/۶
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۳۹/۴	۳۴/۳	۱۲۸۴۱۹۹/۴	۹۲۱۰۱۹/۴	۶۸۵۸۶۷/۲

طی این سال سپرده‌های بخش غیر دولتی نزد بانک‌ها و موسسات اعتباری غیر بانکی با افزایشی معادل ۴۰/۵ درصد به ۱۲۲۲۷۴۷/۸ میلیارد ریال رسید که از این میزان ۸۶۹۶۵۴/۵ میلیارد ریال در قالب سپرده‌های غیر دیداری بود.

۱۴-۶-۱- پول

پایان سال			ترکیب پول	(درصد)
۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳		
۱۴/۸	۱۵/۹	۱۷/۷	اسکناس و مسکوک در دست اشخاص	۴۱۴۵۴۴/۹
۸۵/۲	۸۴/۱	۸۲/۳	سپرده‌های دیداری	۳۱۷۹۱۹/۴

در سال ۱۳۸۵، حجم پول با ۳۰/۴ درصد رشد به ۴۱۴۵۴۴/۹ میلیارد ریال رسید که در مقایسه با رشد سال قبل (۲۵/۸ درصد) از رشد بیشتری برخوردار بوده است. سهم اسکناس و مسکوک در دست اشخاص در ترکیب پول از ۱۵/۹ درصد در سال ۱۳۸۴ به ۱۴/۸ درصد در سال ۱۳۸۵ کاهش یافت. یکی از علل کاهش سهم اسکناس و مسکوک در پول طی سال‌های اخیر استفاده گسترده از چک‌های بانکی (به عنوان یکی از اجزای حساب‌های دیداری) به جای اسکناس می‌باشد. در سال ۱۳۸۵، حجم اسکناس و مسکوک منتشر شده با رشدی معادل ۲۰/۵ درصد به ۶۸۱۰۹/۰ میلیارد ریال رسید که از این مبلغ ۹۰/۲ درصد در دست اشخاص، ۸/۹ درصد نزد بانک‌ها و موسسات اعتباری غیر بانکی و ۰/۹ درصد باقیمانده نزد بانک مرکزی بود.

۱۴-۶-۲- شبه پول

پایان سال			ترکیب شبه پول	(درصد)
۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳		
۱۵/۴	۱۵/۵	۱۶/۱	سپرده‌های قرض‌الحسنه پس‌انداز	۸۶۹۶۵۴/۵
۸۱/۳	۸۱/۲	۸۰/۶	سپرده‌های سرمایه‌گذاری مدت‌دار	۳۱۷۹۱۹/۴
۳۸/۰	۳۶/۱	۳۶/۱	کوتاه‌مدت	۶۰۳۱۰۰/۰
۲/۷	۰/۹	۰/۸	کوتاه‌مدت ویژه	۹۳۲۲۰/۱
۴۰/۶	۴۴/۲	۴۳/۷	بلندمدت	۴۸۹۶۹۳/۲
۳/۳	۳/۳	۳/۳	سپرده‌های متفرقه (۱)	۲۹۰۳۱/۶

۱- شامل پیش‌پرداخت اعتبارات اسنادی، سپرده ضمانت‌نامه‌ها، پیش‌پرداخت بابت معاملات و وجوه صندوق بازنشستگی و پس‌انداز کارکنان بانک‌ها می‌باشد.

در سال مورد بررسی، شبه‌پول با رشدی معادل ۴۴/۲ درصد به ۸۶۹۶۵۴/۵ میلیارد ریال رسید که سهم آن در نقدینگی نسبت به سال قبل افزایش نشان می‌دهد. در بین اجزای شبه‌پول، سهم سپرده‌های قرض‌الحسنه در مقایسه با سال قبل کاهش و سهم سپرده‌های سرمایه‌گذاری کوتاه‌مدت و کوتاه‌مدت ویژه افزایش یافت.

نرخ سود علی‌الحساب سپرده‌های

(درصد در سال) سرمایه‌گذاری مدت‌دار بانک‌های دولتی (۱)

۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	
۷	۷	۷	کوتاه‌مدت
۷-۱۶	۹	۹	کوتاه‌مدت ویژه بلندمدت:
۷-۱۶	۱۳	۱۳	یک‌ساله
۷-۱۶	۱۳-۱۷	۱۳-۱۷	دو‌ساله
۷-۱۶	۱۳-۱۷	۱۳-۱۷	سه‌ساله
۷-۱۶	۱۳-۱۷	۱۳-۱۷	چهارساله
۱۶	۱۷	۱۷	پنج‌ساله

۱- نرخ سود سپرده‌های کوتاه‌مدت، کوتاه‌مدت ویژه و یک‌ساله تودیع شده نزد بانک مسکن نسبت به سایر بانک‌های دولتی یک واحد درصد بیشتر است.

در سال ۱۳۸۵، نرخ‌های سود علی‌الحساب سپرده‌های سرمایه‌گذاری مدت‌دار در بانک‌های دولتی نسبت به سال قبل کاهش یافت و در محدوده ۷ درصد (برای سپرده‌های کوتاه‌مدت) و ۱۶ درصد (برای سپرده‌های پنج‌ساله) در اختیار بانک‌ها قرار گرفت. در ترکیب سپرده‌های سرمایه‌گذاری بلندمدت همچون سال‌های گذشته سپرده‌های پنج‌ساله عمده‌ترین بخش از سپرده‌ها را به خود اختصاص داد. لیکن طی سال ۱۳۸۵، از سهم سپرده‌های پنج‌ساله در کل سپرده‌های سرمایه‌گذاری بلندمدت کاسته شد، به سهم سپرده‌های یک‌ساله افزوده شد و سهم سایر سپرده‌های سرمایه‌گذاری بلندمدت با کاهش مواجه شد.

۱۴-۷- منابع و مصارف بانک‌های تجاری

ترکیب سپرده‌های سرمایه‌گذاری بلندمدت (۱)	پایان سال			(درصد)
	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	
یک‌ساله	۲۴/۷	۱۴/۷	۱۲/۷	
دو‌ساله	۱۴/۴	۱۶/۹	۱۵/۱	
سه‌ساله	۴/۵	۴/۷	۴/۶	
چهارساله	۱/۱	۱/۴	۱/۰	
پنج‌ساله	۵۵/۳	۶۲/۳	۶۶/۶	

۱- شامل آمار موسسات اعتباری غیر بانکی می‌باشد.

در دوره مورد بررسی، حجم سپرده‌های بخش غیر دولتی نزد بانک‌های تجاری به میزان ۳۴/۰ درصد، معادل ۲۱۵۸۳۹/۲ میلیارد ریال، افزایش یافت. از این میزان افزایش، ۳۳/۰ درصد مربوط به سپرده‌های دیداری و ۶۷/۰ درصد مربوط به سپرده‌های غیر دیداری می‌باشد. طی این سال منابع مسدود بانک‌های تجاری عمدتاً بابت تودیع سپرده قانونی معادل ۳۸۶۴۷/۳ میلیارد ریال افزایش یافت. همچنین حساب سرمایه بانک‌های تجاری ۳۳۵۳۸/۵ میلیارد ریال و سپرده‌ها و وجوه بخش دولتی ۱۴۵۷۴/۰ میلیارد ریال افزایش نشان داد. از محل منابع مذکور، ۱۹۹۷۸۱/۶ میلیارد ریال به بدهی بخش غیر دولتی و ۱۰۹۳/۹ میلیارد ریال به بدهی بخش دولتی افزوده شد. بدین ترتیب در این سال مازاد منابع بانک‌های تجاری نسبت به سال قبل ۲۴۴۲۸/۹ میلیارد ریال افزایش یافت.

۱۴-۸- منابع و مصارف بانک‌های تخصصی

در سال ۱۳۸۵، حجم سپرده‌های بخش غیر دولتی نزد بانک‌های تخصصی ۴۹۲۳۵/۰ میلیارد ریال افزایش یافت. از این میزان، ۱۷/۰ درصد مربوط به افزایش در سپرده‌های دیداری و ۸۳/۰ درصد مربوط به افزایش در سپرده‌های غیر دیداری بود. منابع مسدود عمدتاً به دلیل تودیع سپرده قانونی نزد بانک مرکزی به میزان ۳۹۱۷/۰ میلیارد ریال افزایش یافت. در این سال منابع آزاد از محل سپرده‌های بخش غیر دولتی در بانک‌های تخصصی معادل ۴۵۳۱۸/۰ میلیارد ریال افزایش نشان داد که با در نظر گرفتن سایر منابع، کل منابع آزاد اعتباری بانک‌های تخصصی معادل ۶۰۵۵۸/۱ میلیارد ریال افزایش یافت. از این محل بدهی بخش‌های غیر دولتی و دولتی به ترتیب معادل ۵۸۸۸۶/۷ و ۱۶۷۱/۴ میلیارد ریال افزایش یافت.

۱۴-۹- تحولات سیستم بانکی

اهم اقدامات انجام شده در سال ۱۳۸۵ را می‌توان در قالب موارد زیر طبقه‌بندی نمود:

۱- تدوین دستورالعمل طبقه‌بندی دارایی‌های موسسات اعتباری: به موجب مفاد دستورالعمل مذکور، موسسات اعتباری تحت نظارت بانک مرکزی موظف شدند دارایی‌های خود را حسب کیفیت آنها که متأثر از مؤلفه‌های زمان، وضعیت مالی تسهیلات‌گیرنده و صنعت یا رشته فعالیت مربوط است در ۵ طبقه تسهیلات جاری، سررسید گذشته، معوق، مشکوک‌الوصول و سوخت‌شده منظور نمایند. بدیهی است طبقه‌بندی مذکور زمینه لازم برای تهیه صورت‌های مالی شفاف و افشای اطلاعات صحیح و مربوط در بانک‌ها را مهیا می‌سازد.

۲- تدوین دستورالعمل نحوه محاسبه ذخیره مطالبات موسسات اعتباری: بنا به مفاد دستورالعمل مذکور، موسسات اعتباری موظف گردیدند به منظور جبران زیان یا خسارت احتمالی ناشی از قصور در ایفای تعهدات تسهیلات‌گیرندگان، نسبت به احتساب ذخیره عمومی و اختصاصی در چارچوب دستورالعمل طبقه‌بندی دارایی‌ها اقدام کند. بر این اساس، موسسات اعتباری تحت نظارت می‌بایست در پایان هر سال مالی معادل ۱/۵ درصد کل اعتبارات اعطایی را به عنوان ذخیره عمومی

مطالبات منظور نمایند. به علاوه، ذخیره اختصاصی نیز به میزان ۱۰ درصد مانده تسهیلات موضوع طبقه سررسید گذشته، ۲۰ درصد مانده تسهیلات موضوع طبقه معوق و ۵۰ تا ۱۰۰ درصد مانده تسهیلات موضوع طبقه مشکوک‌الوصول تخصیص دهند.

۱۴-۱- واحدها و کارکنان شبکه بانکی

در سال ۱۳۸۵، تعداد واحدهای بانکی اعم از شعبه، باجه و نمایندگی در داخل و خارج از کشور با ۲/۴ درصد رشد به ۱۷۹۰۵ واحد رسید. در بین کلیه بانک‌ها، بانک‌های صادرات و ملی ایران به ترتیب با سهم‌هایی معادل ۱۹/۳ و ۱۸/۹ درصد بیشترین سهم از واحدهای بانکی داخل کشور را به خود اختصاص دادند.

پراکندگی واحدهای بانکی

۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	
۱۷۸۵۸	۱۷۴۴۵	۱۷۱۴۵	داخل کشور
۱۴۵۲۰	۱۴۳۷۸	۱۴۲۴۲	بانک‌های تجاری
۲۸۹۷	۲۸۵۹	۲۷۷۴	بانک‌های تخصصی
۴۴۱	۲۰۸	۱۲۹	بانک‌های غیر دولتی
۴۷	۴۱	۵۶	خارج کشور
۱۱	۹	۲۱	ملی ایران
۲۵	۲۰	۲۴	صادرات ایران
۲	۳	۳	تجارت
۶	۵	۵	ملت
۳	۴	۳	سپه
۱۷۹۰۵	۱۷۴۸۶	۱۷۲۰۱	جمع

در سال مورد بررسی، تعداد کارکنان شبکه بانکی کشور با ۲/۶ درصد رشد به ۱۷۵۸۲۰ نفر رسید. تعداد کارکنان بانک‌های تجاری دولتی طی این دوره ۱/۲ درصد کاهش و تعداد کارکنان بانک‌های تخصصی ۱۴/۶ درصد افزایش یافت. تعداد کارکنان بانک‌های غیر دولتی با رشد چشمگیر ۹۰/۲ درصدی روبرو بود. در این سال متوسط تعداد کارکنان در هر واحد بانکی ۹/۸ نفر بود. همچنین نسبت جمعیت به هر واحد بانکی (داخل کشور) به ۳۹۴۶/۳ نفر رسید.

طبقه‌بندی کارکنان شبکه بانکی کشور از نظر سطوح تحصیلی در سال مورد بررسی نشان می‌دهد سهم کارکنان مقاطع کارشناسی و بالاتر رو به افزایش و در مقابل سهم کارکنان زیر دیپلم رو به کاهش بوده است. در این میان دارندگان مدارج تحصیلی کاردانی و دیپلم بیشترین سهم را به خود اختصاص دادند. درحالی‌که در بانک‌های غیر دولتی ۷۱/۵ درصد کارکنان دارای مدارج تحصیلی کارشناسی و بالاتر هستند، در بانک‌های تجاری و تخصصی دولتی این نسبت به ترتیب ۲۳/۹ و ۲۲/۰ درصد می‌باشد.

طبقه‌بندی کارکنان شبکه بانکی برحسب مدارج تحصیلی

(نفر)

۱۳۸۵		۱۳۸۴		۱۳۸۳		
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۱۰۰/۰	۱۴۵۰۵۶	۱۰۰/۰	۱۴۶۸۱۸	۱۰۰/۰	۱۴۵۵۱۸	بانک‌های تجاری دولتی
۲۳/۹	۳۴۷۴۵	۲۲/۳	۳۲۸۱۶	۱۹/۸	۲۸۷۶۴	کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترا
۶۵/۰	۹۴۲۸۱	۶۴/۸	۹۵۰۸۷	۶۴/۳	۹۳۵۶۴	کاردانی و دیپلم
۱۱/۱	۱۶۰۳۰	۱۲/۹	۱۸۹۱۵	۱۵/۹	۲۳۱۹۰	زیر دیپلم
۱۰۰/۰	۲۳۸۹۹	۱۰۰/۰	۲۰۸۵۵	۱۰۰/۰	۲۱۴۰۸	بانک‌های تخصصی دولتی
۲۲/۰	۵۲۵۴	۲۳/۵	۴۸۹۲	۲۲/۰	۴۷۱۹	کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترا
۶۹/۲	۱۶۵۳۳	۶۵/۸	۱۳۷۲۳	۶۵/۹	۱۴۱۰۱	کاردانی و دیپلم
۸/۸	۲۱۱۲	۱۰/۷	۲۲۲۰	۱۲/۱	۲۵۸۸	زیر دیپلم
۱۰۰/۰	۶۸۶۵	۱۰۰/۰	۳۶۰۹	۱۰۰/۰	۲۰۴۷	بانک‌های غیر دولتی
۷۱/۵	۴۹۱۰	۶۹/۲	۲۴۹۶	۷۱/۲	۱۴۵۸	کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترا
۲۵/۷	۱۷۶۳	۲۷/۰	۹۷۵	۲۴/۷	۵۰۵	کاردانی و دیپلم
۲/۸	۱۹۲	۳/۸	۱۳۸	۴/۱	۸۴	زیر دیپلم
۱۰۰/۰	۱۷۵۸۲۰	۱۰۰/۰	۱۷۱۲۸۲	۱۰۰/۰	۱۶۸۹۷۳	کل بانک‌های دولتی و غیر دولتی
۲۵/۵	۴۴۹۰۹	۲۳/۵	۴۰۲۰۴	۲۰/۷	۳۴۹۴۱	کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترا
۶۴/۰	۱۱۲۵۷۷	۶۴/۱	۱۰۹۷۹۵	۶۴/۰	۱۰۸۱۷۰	کاردانی و دیپلم
۱۰/۵	۱۸۳۳۴	۱۲/۴	۲۱۲۸۳	۱۵/۳	۲۵۸۶۲	زیر دیپلم